

Staatsinrichting van Nederland

Gebruik bron 1.

- 1p 1 De katholieken en protestanten die de verzoeken indienden, maakten gebruik van een grondrecht.
→ Van welk grondrecht maakten zij gebruik?

Gebruik nogmaals bron 1.

- 2p 2 Hieronder staan vijf grondrechten:
- 1 recht op bestaanszekerheid
 - 2 recht op gezondheidszorg
 - 3 recht op vrijheid van godsdienst
 - 4 recht op vrijheid van onderwijs
 - 5 recht op werk
- Welke **twee** grondrechten in de Grondwet van 1848 werden zowel door katholieken als door protestanten belangrijk gevonden? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 2.

- 2p 3 Hieronder staan vijf artikelen uit de Grondwet van 1848:
- a De Koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk.
 - b De Koning kan de Tweede Kamer ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven.
 - c De Tweede Kamer wordt rechtstreeks gekozen.
 - d De vergaderingen van de Staten-Generaal zijn openbaar.
 - e Er is vrijheid van drukpers.

In de bron worden drie veranderingen genoemd die het gevolg waren van de nieuwe Grondwet van 1848.

→ Geef per verandering aan welk artikel uit de Grondwet van 1848 daarbij het beste past. **Let op!** Er blijven twee artikelen over.

Doe het zo:

Bij verandering 1 hoort artikel ... (schrijf letter op).
(enzovoort tot en met verandering 3)

Gebruik bron 3.

- 1p 4 Over welk **grondrecht** gaat de bron? En bij welke maatschappelijke stroming past de mening die in de bron beschreven is?
- A De bron gaat over het recht op onderwijs; de mening past bij de liberalen.
 - B De bron gaat over het recht op onderwijs; de mening past bij de protestanten.
 - C De bron gaat over vrijheid van onderwijs; de mening past bij de liberalen.
 - D De bron gaat over vrijheid van onderwijs; de mening past bij de protestanten.

Gebruik bron 4.

- 1p 5 Binnen welke politieke partij vond deze discussie plaats?
- A ARP
 - B Liberale Unie
 - C RKSP
 - D SDAP

Gebruik nogmaals bron 4.

- 2p 6 Uit de bron blijkt dat de partijleider het eens is met het voorstel om de leerplicht in te voeren. Maar er is ook discussie binnen de partij, omdat het inkomen van de arbeiders afneemt door de invoering van de leerplicht.
- Geef een argument waarom de **partijleider** het eens is met het voorstel om de leerplicht in te voeren.
 - Geef ook een argument waarom het inkomen van de arbeiders afneemt door invoering van de leerplicht.

Doe het zo:

De partijleider was het eens met het voorstel om de leerplicht in te voeren, omdat ... (geef argument).

Het inkomen van de arbeiders neemt af, omdat ... (geef argument).

Gebruik bron 5.

- 1p 7 Voor welke politieke stroming zat deze politicus in de Tweede Kamer?
- A feministen
 - B katholieken
 - C liberalen
 - D nationaal-socialisten

Gebruik bron 6.

- 1p 8 Op de tekening staan twee politieke leiders afgebeeld.
Welke titel past bij de tekening?
- A Kuyper en Schaepman werken samen om confessionele doelen te bereiken.
 - B Kuyper en Thorbecke werken samen om confessionele doelen te bereiken.
 - C Schaepman probeert Kuyper tegen te werken omdat zijn politiek te christelijk is.
 - D Schaepman probeert Thorbecke tegen te werken omdat zijn politiek te christelijk is.

Gebruik bron 7.

- 2p 9 Hieronder staan vijf beweringen:
- 1 De arbeiders maakten gebruik van het algemeen kiesrecht om het vrouwenkiesrecht te bereiken.
 - 2 De arbeiders vonden dat het vrouwenkiesrecht nodig was om politieke problemen op te lossen.
 - 3 De arbeiders vonden de oplossing van hun sociale problemen belangrijker dan vrouwenkiesrecht.
 - 4 De strijd voor het vrouwenkiesrecht was het belangrijkste strijdpunt van de arbeiders.
 - 5 Vooral vrouwen uit de hogere kringen van de burgerij streden voor het vrouwenkiesrecht.
- Welke **twee** beweringen horen bij de bron? Schrijf alleen de nummers op.

- 1p 10 Tijdens de Eerste Wereldoorlog waren de Nederlandse ministers van plan de bevelhebber van het leger te ontslaan. Koningin Wilhelmina was het niet eens met de ministers. Ze zei: "Ik ben tegen het plan van de ministers, zelfs als dat betekent dat alle ministers ontslag zullen nemen." Een historicus zei naar aanleiding van deze uitspraak dat de ministers na deze mededeling eigenlijk hadden moeten aftreden.
- Noem een reden waarom de ministers eigenlijk hadden moeten aftreden.

- 1p 11 Nederland heeft een Wetboek van Strafrecht.
Wie beslist of er nieuwe wetten of aangepaste wetten in dit wetboek worden opgenomen?
- A de officier van justitie
 - B de Provinciale Staten
 - C de regering
 - D de Staten-Generaal

Gebruik bron 8.

2p 12 In Nederland kennen we scheiding der machten. Bij afbeelding 1 hoort de rechterlijke macht.

→ Geef bij afbeelding 2 en 3 aan welke macht daarbij hoort. **Let op!**

Noem twee **verschillende** machten.

Doe het zo:

Bij afbeelding 2 hoort ... (noem macht).

Bij afbeelding 3 hoort ... (noem macht).

1p 13 Hieronder staan vier klachten die bij de Nationale Ombudsman zijn binnengekomen.

Welke klacht neemt de Nationale Ombudsman in behandeling?

- A Iemand klaagt dat de buurman zijn tuin heeft vernield en daarvoor een te lage boete van de rechter heeft gekregen.
- B Iemand klaagt dat de gemeente niet wil meewerken om de geluidsoverlast door het verkeer op te lossen.
- C Iemand klaagt over de ernstige geluidsoverlast van een feestje tegenover zijn huis.
- D Iemand klaagt over een fabriek in de buurt die zorgt voor vervuiling achter zijn huis.

Staatsinrichting van Nederland

bron 1

Uit een boek over de Grondwet van 1848:

Vóóordat de Grondwet in 1848 werd gewijzigd, kwamen er bij de regering verschillende verzoeken binnen van katholieken en protestanten. Zij wilden dat in de nieuwe grondwet meer grondrechten werden opgenomen die voor hen belangrijk waren. Alleen al in Noord-Brabant hadden meer dan 16.000 mensen hiervoor verzoeken ondertekend en ingediend bij de regering. Meestal waren katholieke priesters de eerste ondertekenaars van deze verzoeken.

bron 2

Een artikel over de viering van het honderdjarig bestaan van de Grondwet uit 1848:

Thorbecke was vijftig jaar toen 'zijn' grondwet tot stand kwam. Nu, honderd jaar later, in 1948, vieren wij dit met een feest. We vieren de politieke overwinning van de burgerij, want er zijn drie belangrijke dingen veranderd. Verandering 1: de burgers kregen meer vrijheid. Verandering 2: de burgers kregen meer politieke invloed in ons land. Verandering 3: de koning kreeg minder macht.

bron 3

Uit een krantenartikel (1869):

Niemand wil dit grondrecht afschaffen. Dit grondrecht staat in de Grondwet. Door dit recht zijn er al veel bijzondere scholen in het land. Het is mooi dat er bijzonder onderwijs bestaat, maar in elke plaats moet er ook een openbare school zijn.

bron 4

Uit een krantenartikel over de invoering van de Leerplicht (1899):

In een vergadering werd aan de heer Troelstra door een arbeider de volgende vraag gesteld: "Gaan de Kamerleden van uw partij akkoord met de invoering van de Leerplichtwet? Wij worden als arbeiders door de leerplicht gedwongen inkomen in te leveren. Maar als vergoeding krijgen we helemaal niets, zelfs geen gratis schoolmaaltijden of schoolkleding." De heer Troelstra antwoordde hierop: "We hebben als partij nog geen besluit genomen. We zijn het eens met de leerplicht. Maar we zijn het oneens met het wetsvoorstel voor de leerplicht dat er nu ligt, vanwege de redenen die u noemt."

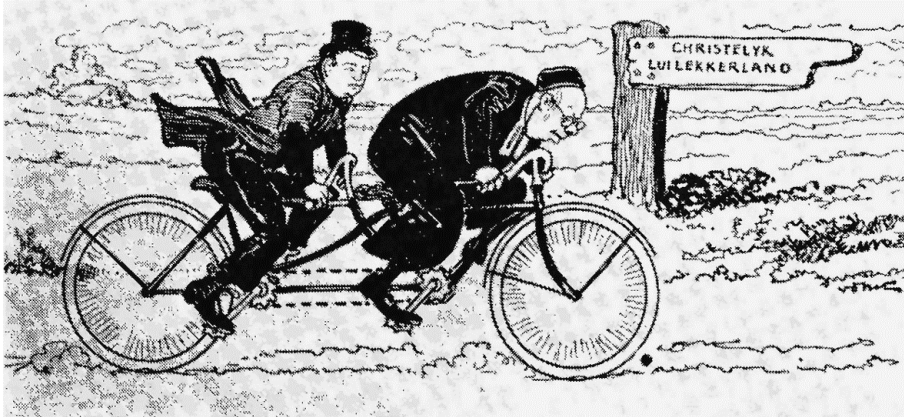
bron 5

Een tekst over een belangrijk politicus uit de negentiende eeuw:

Hij kwam uit een deftige, protestantse familie. Hij was Tweede Kamerlid en sprak vaak over onderwerpen die met de handel te maken hadden. Hij was een groot voorstander van vrijhandel.

bron 6

Een politieke tekening (rond 1900):

Toelichting

Op het bord staat: Christelijk luilekkerland (= een soort paradijs).

bron 7

Een politieke tekening over vrouwenkiesrecht met als titel 'Vrouwenkiesrecht en de arbeiders' (1914):

Toelichting

De arbeider zegt tegen de dame: "Wat heeft mijn vrouw aan kiesrecht als haar situatie niet verbetert?"

bron 8

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal drie verschillende afbeeldingen over machten in Nederland:

afbeelding 1

Een verdachte wordt veroordeeld voor het veroorzaken van een dodelijk verkeersongeluk:

afbeelding 2

Het kabinet neemt een beslissing over de aanleg van een snelweg:

afbeelding 3

Een stemming in de Tweede Kamer om de maximumsnelheid op snelwegen te verhogen:

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.